

रंजन आणि विम्याशी

त्याची गुप्त भेट

ग्राहक शिक्षण मालिका

(Marathi)

अनुक्रमणिका

पान

रंजनला विमा लोकायुक्तासंबंधी माहिती मिळते

1

रंजन मोटर विमा घेतात

2

रंजन यांना युलिपबद्दल अधिक माहिती मिळते

3

रंजनच्या लक्षात येते की प्रामाणिकपणा ही सर्वात चांगली पॉलिसी आहे

4

रंजनला कमी विमा काढण्यासंबंधी माहिती मिळते

5

रंजन आता त्याची आरोग्य विमा पॉलिसी पोर्ट करू शकतो

6

रंजनला फ्री लुक कालावधीची माहिती मिळते

7

रंजन प्रस्ताव प्रपत्र भरतो

8

रंजनला परवानाधारक मध्यस्थासंबंधी माहिती मिळते

9

रंजनला सर्वेयरची माहिती मिळते

10

रंजन आता तांत्रिक बाबतीत तज्ञ होतो

11

रंजनला कॅशलेस सेवेची माहिती मिळते

12

रंजनला विमा लोकायुक्तासंबंधी माहिती मिळते

रंजन 7 वर्षापासून त्याच्यासाठी आणि त्याच्या परिवारासाठी एक आरोग्य विमा पॉलिसी घेत आहे आणि त्याने एकही दावा केलेला नाही. आता, रंजनचे वडिल, ज्यांचे वय 60 वर्ष असून ते निवृत्त पेन्शनर आहेत त्यांना मोतिबिंदूची शस्त्रक्रिया करून घ्यायची असते. त्याने थर्ड पार्टी अॅडमिनिस्ट्रेटरला केलेली कॅशलेस सुविधेची विनंती मान्य केली जाते परंतु रु.40,000 अंदाचे खर्चाच्या तुलनेत त्याला मिळणाऱ्या रकमेला रु.20,000 इतकी मर्यादा घातली जाते. ह्यात वाढ करून घेण्याचे रंजनचे प्रयत्न वाया जातात.

मी. शर्मा, मी रु.40,000/-च्या एस्टिमेटसाठी दस्तऐवज सादर केले होते मग कॅशलेस सुविधा फक्त रु.20,000ची का दिली.

जरा मला एक मिनिट द्या.

मी. रंजन, तुमच्या पॉलिसीला एका डोळ्याच्या शस्त्रक्रियेसाठी रु.20,000 इतकी उपमर्यादा आहे, म्हणून तुमच्या दाव्याला तितकी मर्यादा घालण्यात आली आहे.

पण पॉलिसीच्या दस्तऐवजात ते नमूद केलेले नाही.

पण, आय अॅम सॉरी सर, ह्या अटी सध्या लागू आहेत.

हताश झालेला रंजन मित्र मोहनचा सल्ला घेतो, ज्याने पुर्वी विमा कंपनीबरोबर व्यवहार केलेला असतो.

माझ्या पॉलिसी दस्तऐवजात हा मुद्दा नाही... अशा उपमर्यादेची मला माहिती नव्हती... मला अशी अपेक्षा होती की विमा कंपनी बिले सादर केल्यानंतर रु.20,000 इतक्या रकमेची प्रतिपूर्ती देईल.

ऐक, प्रथम विमा कंपनीच्या तक्रार निवारण सेलकडे तक्रार दाखल कर. तुला 30 दिवसांच्या आत त्यांच्याकडून उत्तर मिळाले नाही तर विमा लोकायुक्तांशी संपर्क साध.

रंजनने विमा काढणाऱ्या व्यक्तीशी संपर्क साधला पण कंपनीने त्यांचा निर्णय बदलला नाही. त्यानंतर त्याने विमा लोकायुक्तांशी संपर्क साधला ज्यांच्या असे निदर्शनास आले की रंजन यांना पॉलिसीच्या अशा कलमाची माहिती देण्यात आली नव्हती. रंजन यांच्या पॉलिसीत पुरेशी विमा रक्कम असल्यामुळे आणि त्यांना अशा मोतिबिंदूच्या शस्त्रक्रियेच्या खर्चावरील अशा प्रकारच्या कोणत्याही बंधनाची माहिती देण्यात आली नसल्यामुळे विमा लोकायुक्तांनी असा निर्णय दिला की रंजन संपूर्ण रु.40,000 इतकी रक्कम मिळण्यास पात्र आहेत.

लक्षात ठेवा, विमा लोकायुक्त ह्यासारख्या तक्रारी स्वीकारतात आणि त्यांचे निराकरण करतात! तुम्ही www.gbic.co.in येथे किंवा www.irda.gov.in येथे विमा लोकायुक्तांसंबंधी अधिक माहिती मिळवू शकता.

रंजन मोटर विमा घेतात

रंजन हे सुरक्षित आणि कायद्याचे पालन करणारे ड्रायव्हर आहेत. आज सकाळी ते नेहमीप्रमाणे कामाला निघाले. कार्यालयात जाण्यासाठी ते उजवीकडे वळणार तेवढ्यात एका वेगाने येणाऱ्या बाईक ड्रायव्हरने लेन कट केली. रंजन यांच्या समयसूचकतेमुळे आणि सुदैवामुळे त्यांनी चटकन ब्रेक दाबला आणि मोठा अपघात टळला. काही विपरित घडले नाही यासाठी परमेश्वराचे आभार मानून त्यांनी कार्यालयात प्रवेश केला. त्याचवेळी त्यांच्या मनात एक विचार आला. रंजन यांना वाटले की जर अपघात झाला असता तर त्याचा खर्च त्यांनी कसा केला असता, जर काही झाले असते तर त्यांनी भरपाई कुठून दिली असती? त्यांची विम्याची पॉलिसी कुठे होती? ती वैध होती का? त्यांनी त्यांचे कागद तपासून पाहिले तेव्हा त्यांना मोटर विमा पॉलिसीचे कोणतेही दस्तऐवज सापडत नाहीत.

नमस्कार रवी,
तुमच्यापाशी थोडा वेळ आहे का?

हो नक्की, काही अर्जन्ट आहे का?
तुम्हा आवाज घाबरल्यासारखा का वाटतो,
तू ठिक आहेस ना?

रंजन आणि रवी गप्पा मारतात. रंजन त्याला सकाळी थोडक्यात चुकलेल्या अपघाताची बातमी सांगतो आणि सांगतो की बहुधा त्याच्यापाशी वैध पॉलिसी नाही. काही वर्षांपूर्वी त्याने जेव्हा गाडी घेतली तेव्हा त्याने घेतलेल्या पॉलिसीचे त्याने नूतनीकरण केले का हे देखील त्याच्या लक्षात नसल्याचे तो सांगतो.

तुझं नशिब चांगलं होतं रंजन, तू थर्ड पार्टी विम्याशिवाय गाडी चालवू शकत नाहीस. ते कायद्याविरुद्ध आहे. तुझी पुर्वीची पॉलिसी वैध नसेल तर तू ताबडतोब पॉलिसी घेतलीच पाहिजे. जास्त वेळ न घालवता तुझ्या एजन्टकडे चौकशी कर. मोटर विमा सर्वसमावेशक पॉलिसीज देखील उपलब्ध आहेत ज्यात तुम्ही तुमची गाडी देखील नुकसान किंवा हानीसाठी त्यात समाविष्ट करू शकता, त्याचबरोबर तुमच्या गाडीला थर्ड पार्टी देयत्व देखील मिळते.

देवाचे आभार, मी अगदी वेळेवर ब्रेक मारला. मी बाईकला टोकर मारली असती तर काय झाले असते याची मी कल्पना देखील करू शकत नाही. मला पुन्हा विमा पॉलिसी मिळणार नाही?

धन्यवाद रवी, मी नेहमी नूतनीकरण करून माझी विमा पॉलिसी वैध ठेवण्याचे लक्षात ठेवेन. मी सर्वसमावेशक पॉलिसीची देखील चौकशी करेन.

तुमच्या जर मालकीचे एखादे वाहन असेल तर वाहन रस्त्यावर आणण्याच्या अगोदर तुम्ही मोटर थर्ड पार्टी विम्याचे संरक्षण घेतले आहे याची काळजी घेतली पाहिजे. मोटर वाहन कायदानुसार थर्ड पार्टी मोटर विमा बंधनकारक आहे.

रंजन यांना युलिपबद्दल अधिक माहिती मिळते

रंजन यांच्या असे लक्षात येते की त्यांना अलिकडेच आढळलेले एक घर खरेदी करण्यासाठी पैसे हवे आहे. ते त्यांची मालमत्ता तपासून पाहतात आणि त्यांच्या असे लक्षात येते की त्यांच्यापाशी × विमा कंपनीची एक युनिट लिंकड विमा पॉलिसी (युलिप) आहे. ते पॉलिसी सरंजदर करून त्यांचे पैसे परत घेण्याचा विचार करतात. ते विमा कंपनीला पत्र लिहितात आणि त्यांच्याशी संपर्क देखील साधतात.

मी. शर्मा, मी 2 वर्षांपूर्वी घेतलेली युनिट लिंकड पॉलिसी मला सरंजदर करायची आहे.

पण सर तुम्ही 3 वर्ष पूर्ण झाल्याखेरीज पॉलिसी सरंजदर करू शकत नाही.

पण... मला हे माहित नव्हतं. मला नाही वाटत तुम्ही हा सर्व तपशिल मला समजावून सांगितला होता.

मी तुम्हाला सांगितलं होतं सर. पण ओझरतं सांगितलं होतं, माझा तुम्हाला सल्ला आहे की पॉलिसी सरंजदर करू नका.

रंजन त्याचा मित्र मोहनची भेट घेतो ज्याला विम्याची माहिती असते.

मोहन, रंजन मी 2 वर्षांपूर्वी घेतलेली युलिप पॉलिसी मला सरंजदर करायची आहे, पण विमा कंपनी तसे करू देत नाही.

हो, रंजन तू जेव्हा पॉलिसी घेतली तेव्हा 3 वर्षांचा लॉक-इन कालावधी होता. तू लॉक-इन कालावधीत तुझी पॉलिसी सरंजदर करू शकत नाहीत. तू तसे केलेस तरी सरंजदर मूल्य लॉक-इन कालावधी संपल्यावर दिले जाईल. खरं तर, रंजन जुलै 2012 नंतर विकण्यात आलेल्या युलिपसाठी विमा नियंत्रकांनी 5 वर्षांचा लॉक-इन कालावधी बंधनकारक केला आहे.

अरे बापरे, मला काही लॉक-इन कालावधीबद्दल माहिती नव्हती. मी ती पॉलिसी पाहिली नव्हती.

रंजन, तू तुझी पॉलिसी नीट वाचली पाहिजे आणि लॉक-इन कालावधी, वजा केले जाणारे वेगवेगळे शुल्क, प्रिमियम भरण्याचे बंधन, नामांकन सुविधा वगैरेसारखी वैशिष्ट्ये नीट समजून घेतली पाहिजेत. भविष्यात लक्षात ठेव की ह्या आणि इतर महत्त्वाच्या वैशिष्ट्यांबद्दल एजन्टला आणि विमा कंपनीला निश्चित स्वरूपाचे प्रश्न विचारणे महत्त्वाचे असते.

युलिप खरेदी करण्यापूर्वी अचूक सरंजदर शुल्काची टक्केवारी माहित करून घ्या. त्याचप्रमाणे, सर्व शुल्कांची एकुण रक्कम समजून घ्या आणि कमीत कमी शुल्क असलेले उत्पादन खरेदी करा.

रंजनच्या लक्षात येते की प्रामाणिकपणा ही सर्वात चांगली पॉलिसी आहे

रंजनच्या आईवडिलांचे वय वाढत आहे आणि त्यांच्या नेहमीच्या रूग्णालयाच्या खर्चाची त्याला चिंता वाटते. दरवर्षी वैद्यकीय खर्च हा त्यांच्या खर्चाचा मोठा भाग असतो. तो वैद्यकीय खर्चाची बिले कशी भरणार होता? रंजनने एक्सवायझेड कंपनीची लोकांना आरोग्य विमा पॉलिसी घेण्याची विनंती करणारी हीजाहिरात पाहिली. रंजन कंपनीशी संपर्क साधतो. विक्री कर्मचाऱ्यांना त्याच्या चौकशीचा स्वीकार करण्यास आनंद वाटतो आणि अजून एक पॉलिसी विकण्यास ते उत्सुक असतात.

सर, हे आहेत प्रस्ताव प्रपत्र, आणि काही प्रतिकूल वैद्यकीय इतिहास असल्यास वैद्यकीय चाचण्या करण्यासाठी प्रपत्र आणि विमा उत्पादनांचे माहिती पत्रक.

रंजन वैद्यकीय अहवाल प्रपत्र तपशिलवार वाचतो. त्यातील प्रतिकूल वैद्यकीय स्थिती पाहता, त्याच्या आईवडिलांना बहुतेक रोगांसाठी लगेच संरक्षण मिळणार नसते आणि त्यांना माहिती पत्रकात दर्शविल्याप्रमाणे संरक्षण मिळविण्यासाठी चार वर्षे अजून थांबावे लागू शकते. ह्यामुळे त्याचे काम होणार नसते. त्याशिवाय, विमा कंपनी खर्च करणार असली तरी ह्या तपशिलवार चाचण्या कोण करून घेईल.

माझ्या आईवडिलांचे वय साठच्या आसपास आहे यात शंका नाही. पण ते ठणठणीत आहेत.

त्यांचा काही प्रतिकूल वैद्यकीय इतिहास नसेल तर तुम्ही तसे प्रस्ताव प्रपत्रात नमूद करू शकता आणि त्यांना वैद्यकीय चाचण्या करून घेण्याची गरज नाही.

हो... मी फक्त खबरदारी म्हणून त्यांना देखील विमा संरक्षणात समाविष्ट करण्याचे ठरविले आहे.

हे छान आहे सर... त्याचा भविष्यात निश्चित उपयोग होईल.

दोघेही वैद्यकीय दृष्टीकोनातून सक्षम आहेत अशा घोषणाप्रपत्रासह प्रस्ताव प्रपत्र भरले जाते. कोणताही मागील इतिहास नाही असे नमूद करण्यात येते. दुर्दैवाने पुढील दोन महिन्यांच्या कालावधीत रंजनच्या आईला हृदयाच्या समस्येसाठी रूग्णालयात दाखल करावे लागते. रंजन विमा कंपनीच्या थर्ड पार्टी अॅडमिनिस्ट्रेटरकडे कॅशलेस सुविधेसाठी अर्ज करतो. त्याला धक्का बसतो की त्याचा प्रस्तावर टीपीएद्वारा नाकारला जातो व त्याचे कारण असे नमूद केले जाते की हा आजार पुर्वीपासून होता (पीईडी).

तुम्ही कोणत्या कारणास्तव यास नकार देत आहात? तुम्हाला प्रस्ताव प्रपत्र दिसत नाही? त्यात स्पष्टपणे नमूद करण्यात आले आहे की निरोगी आहे आणि तिला कोणताही आजार नाही.

पण सर, तिला मुळातच कार्डिअक समस्येचा इतिहास होता आणि एक स्ट्रेन्ट होता. आमच्या तपासणीत ते स्पष्टपणे दिसून आले आहे.

रंजन, तू तुझी विधाने खरी का दिली नाहीत? तुला असे कसे वाटले की हे लपवून तू निभावून नेऊ शकशील? मला याचे देखील आश्चर्य वाटते की त्यांच्या आरोग्य विम्याची तू अगोदर आखणी कशी केली नाहीस. आता पहा, तुझे नुकसान होणार आहे. आता भविष्यात देखील ही कंपनी संरक्षण देणार नाही.

मला खर्च लाज वाटते... मी पुन्हा असे होणार नाही याची काळजी घेईन. मोहन, नेहमी प्रमाणे तुमच्या सल्यासाठी धन्यवाद...

प्रस्ताव प्रपत्र भरताना अगदी खरी माहिती भरण्याचे लक्षात ठेव, आणि सर्व संबंधित माहिती दे. तू तरुण असतानाच आणि खर्च निरोगी आणि ठणठणीत असताना आरोग्य विमा घेण्याची काळजी घे.

रंजनला कमी विमा काढण्यासंबंधी माहिती मिळते

रंजन आता स्वतः आणि स्वतःच्या कुटुंबाला विम्याचे संरक्षण देण्याच्या बाबतीत अधिकाधिक सज्ज बनत चालला आहे. मृत्यू, अपंगत्व आणि आजारपण ह्यासाठी पुरेसे संरक्षण घेतल्यानंतर, त्याचे घर आणि घरातील वस्तू, ज्या त्याने खूपकाटेकोर आखणी करून आणि बचत करून मिळविल्या आहेत त्या आग, पूर, जलप्रलय वगैरेपासून सुरक्षित राहतील याची काळजी घेण्याची त्याची इच्छा आहे. त्याच्या एजन्टला चांगले ज्ञान आहे आणि तो कार्यक्षम आहे आणि घरातल्या वस्तूंची काटेकोर यादी केल्यानंतर त्याच्या मालमत्तेचे मूल्यमापन करून घेण्याचा त्याला सल्ला देतो.

तुम्ही सांगता ती प्रक्रिया खूप कंटाळवाणी आहे. त्याऐवजी मी माझ्या मालमत्तेचा एखाद्या ठोस रकमेचा विमा उतरवतो, कारण माझ्या संपूर्ण मालमत्तेला एकाच ठराविक वेळी हानी पोहोचेल असे मला वाटत नाही.

पण सर, पॉलिसी असे काम करत नाही. याचे तत्व असे आहे की तुम्ही तुमच्या मालमत्तेचा आग आणि इतर जोखमींसाठी एकतर जर पॉलिसी त्याला परवानगी देत असेल तर रिइन्स्टेटमेंट मूल्यासाठी (मालमत्ता पूर्ववत करण्यासाठी येणाऱ्या खर्चासह मूल्य) विमा काढावा किंवा बाजार मूल्याने काढावा ज्यात रिइन्स्टेटमेंट मूल्यातून घसारा वजा केला जातो. मुद्दा असा आहे की तुम्हाला संपूर्ण जोखीम मालमत्तेचा विमा काढावा लागतो आणि तुम्ही निवड करू शकत नाही.

हा मूर्खपणा आहे! मला जे हवे त्याचीच निवड करून मी विमा काढू शकत नाही? तुम्ही फक्त अधिक कमिशन मिळवून मला फसविण्याचा प्रयत्न करत आहात.

दुसऱ्याने आमिष दाखविल्यामुळे रंजन रागाने एजन्ट बदलतो जो चटकन कमिशन मिळविण्याचा प्रयत्न करतो आणि रंजनला दीर्घकाळात कोणतीही सेवा देण्याची बांधिलकी डोळ्यासमोर ठेवत नाही. रंजन त्याचे घर आणि मालमत्ता यांचे मूल्य रु. 15,00,000 असताना फक्त रु. 5,00,000 चा विमा बाजार मूल्यानुसार काढतो. तांत्रिकदृष्ट्या पाहता मालमत्तेचे 2/3 इतक्या कमी मूल्याचा विमा उतरलेला असतो.

दुर्दैवाने रंजनच्या शहरावर निसर्गाचा घाला पडतो आणि एका दिवशी सकाळी संपूर्ण शहरात पूर येतो आणि सगळीकडे पाणीच पाणी होते.

जेव्हा माझे नुकसान रु. 1,50,000 झाले आहे तर तुम्ही मला फक्त रु. 50,000 इतकीच रक्कम कशी देता. लक्षात ठेवा मी रु. 5,00,000 चा विमा काढला आहे. तुम्ही मला फसवत आहात.

पण सर, सर्वेयरने तुमच्या मालमत्तेचे मूल्य रु. 15,00,000 केले होते तेव्हा तुम्ही फक्त रु. 5,00,000 चा विमा काढला होता आणि रु. 10,00,000 च्या मूल्यावरची प्रिमियम वाचवली होती. तेव्हा तुम्हाला नुकसान देखील तितक्याच प्रमाणात सोसावे लागेल. कृपया तुम्हाला देण्यात आलेल्या पॉलिसीतला "सरासरीची अट" हा मुद्दा पहा.

लक्षात ठेवा! तुम्ही जेव्हा विमा घेण्याचे ठरविता तेव्हा पॉलिसी समजून घेण्यासाठी खर्च केलेली वेळ ही योग्य खर्च केलेली असते. तुम्ही खरेदी करताना विमा पॉलिसीचे नियम व अटी समजून घेतले पाहिजे त्यामुळे तुम्हाला केवळ तुमचे अधिकारच नव्हे तर तुमची कर्तव्ये देखील समजतात.

रंजन श्री. एक्स (विमा एजन्ट) यांना कळवितो की त्याच्या घराची आणि घरातील मालाची खूप मोठ्या प्रमाणात हानी झाली आहे. अंदाज सुमारे रु. 2 लाख आहे. विमा कंपनी चटकन आणि कार्यक्षमतेने नुकसानीचा आढावा घेते. नुकसानीचे मूल्यरु. 1,50,000 ठरविण्यात येते. पण रंजनने ढोबळमानाने कमी किंमतीचा विमा काढलेला असल्यामुळे त्याला फक्त रु. 50,000 रक्कम देऊ केली जाते. रंजनला झटका बसतो.

रंजनला अचानक मूळ एजन्टने त्याला काय सांगितले होते ते आठवते. त्याने त्याचा सल्ला ऐकला असता तर त्याला ह्या परिस्थितीला तोंड द्यावे लागले नसते.

रंजन आता त्याची आरोग्य विमा पॉलिसी पोर्ट करू शकतो

रंजन एक्सवायझेड विमा कंपनीच्या आरोग्य विमा पॉलिसीमुळे नाराज असतो, पण पॉलिसीच्या अंतर्गत जमा झालेले सर्व क्रेडिट नष्ट होईल ह्या भीतीने तो तिला चिकटून राहतो. परंतु विमा कंपनीच्या अकार्यक्षमतेमुळे तो वैतागलेला असतो. तो एकदा संध्याकाळी चहा पिताना त्याचा मित्र मोहन याच्याकडे त्याची व्यथा व्यक्त करतो.

मोहन, माझी आरोग्य विमा पॉलिसी एक्सवायझेड विमा कंपनीकडे लटकली आहे आणि त्यांची सेवा वर्षानुवर्ष खराब होत चालली आहे.

तुला नाही आवडत तर त्याच विमा कंपनीकडे तु व्यवहार सुरू का ठेवतोस? तुला माहित नाही का की तु आता तुझी आरोग्य विमा पॉलिसी पोर्ट करू शकतोस?

म्हणजे तुला काय म्हणायचे आहे? मी माझी जुनी पॉलिसी नव्या विमा कंपनीबरोबर पुढे सुरू ठेवू शकतो?

होय ! जेव्हा मी म्हणालो की तुझी पॉलिसी "पोर्टेबल" आहे, त्याचा अर्थ तुझी जर पुर्वीची पॉलिसी खंडित न होता सुरू असेल तर एका विमा कंपनीकडून दुसऱ्या विमा कंपनीकडे जाताना किंवा एका योजनेतून दुसऱ्या योजनेत जाताना पुर्वीच्या अटीनुसार तु मिळविलेले सर्व क्रेडिट हस्तांतरित होऊ शकते.

पॉलिसी खंडित केव्हा होते?

त्याची/तिची पॉलिसी पोर्टिंग करण्यासाठी, जेव्हा एखाद्या पॉलिसीची देय प्रिमियम नूतनीकरण्या तारखेला किंवा तत्पुर्वी भरली नसेल तर पॉलिसी खंडित होते. तुमच्या विद्यमान पॉलिसीच्या प्रिमियम नूतनीकरण्या तारखेच्या 45 दिवस अगोदर तुम्ही तुमच्या विमा कंपनीला अर्ज करावा लागतो. जर तुमच्या विमा कंपनीने तुम्ही सर्व तपशिल दिल्यानंतर 15 दिवसांच्या आत आपला निर्णय कळविला नाही तर तुमचा प्रस्ताव नाकारण्याचा त्यांना काही अधिकार नसतो.

छान ! ही चांगली बातमी आहे.

लक्षात ठेवा, साधारण व स्वास्थ्य/आरोग्य विमा कंपनीने जारी केलेल्या फॅमिली फ्लोटर पॉलिसीसह सर्व व्यक्तिगत आरोग्य विमा पॉलिसीजसाठी पोर्टेबिलिटीची परवानगी आहे.

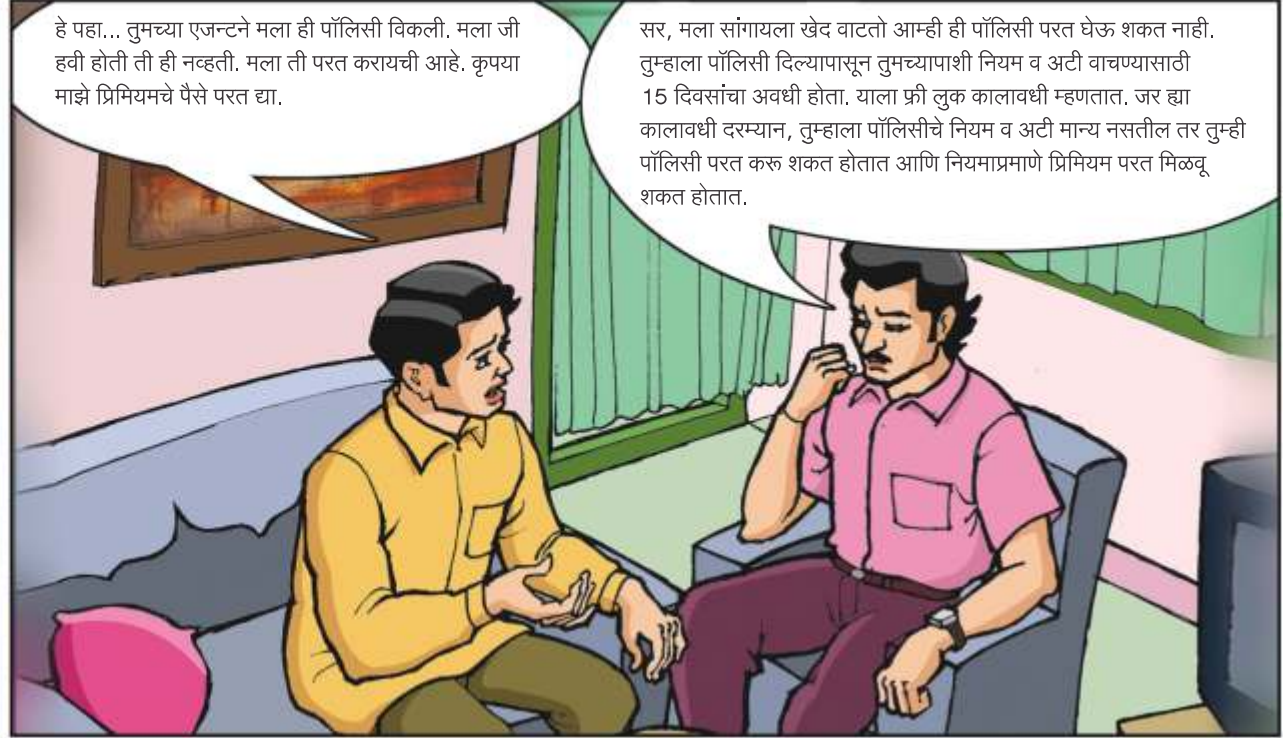

रंजनला फ्री लुक कालावधीची माहिती मिळते

एका रविवारी रंजन अभ्यास करत असताना त्याला एक्सवायझेड कंपनीचे न उघडलेले पाकिट मिळते. त्याने 6 महिन्यांपूर्वी खरेदी केलेली ती जीवन विमा पॉलिसी असते. "चांगली खरेदी आहे" त्याला वाटते. जेव्हा एजन्टने त्याला योजना समजावून सांगितली तेव्हा त्याला ती चांगली वाटली होती.

रंजन पॉलिसी बाहेर काढतो आणि ती पाहतो. त्याला झटका बसतो की एजन्टने त्याला जे समजावून सांगितले होते ती ही पॉलिसी नव्हती. ही अगदी वेगळी पॉलिसी होती, त्याला सांगितल्यापेक्षा जास्त कालावधीची होती आणि एजन्टने त्याला सांगितले होते की ती एकेरी प्रिमियमची आहे. दुसऱ्या दिवशी, पहिली गोष्ट रंजन काय करतो तर तो विमा कंपनीत जातो.

हे पहा... तुमच्या एजन्टने मला ही पॉलिसी विकली. मला जी हवी होती ती ही नव्हती. मला ती परत करायची आहे. कृपया माझे प्रिमियमचे पैसे परत द्या.

सर, मला सांगायला खेद वाटतो आम्ही ही पॉलिसी परत घेऊ शकत नाही. तुम्हाला पॉलिसी दिल्यापासून तुमच्यापाशी नियम व अटी वाचण्यासाठी 15 दिवसांचा अवधी होता. याला फ्री लुक कालावधी म्हणतात. जर ह्या कालावधी दरम्यान, तुम्हाला पॉलिसीचे नियम व अटी मान्य नसतील तर तुम्ही पॉलिसी परत करू शकत होतात आणि नियमाप्रमाणे प्रिमियम परत मिळवू शकत होतात.

मला माहित आहे की मी पॉलिसी अगोदर वाचायला हवी होती, पण मला समजावून एक सांगितले होते आणि विकले दुसरेच होते. मला चुकीची पॉलिसी विकण्यात आली होती.

तुम्हाला जर विक्रीसंबंधी तक्रार करायची असेल तर कृपया आमच्या कंपनीच्या तक्रार निवारण सेलशी संपर्क साधा आणि तक्रार करा. पण आम्ही सल्ला देत आहोत की पॉलिसीधारक ह्या नात्याने तुम्हाला मिळालेल्या पॉलिसीचे नियम व अटी तपासून पाहणे आणि तुम्हाला जे हवे आहे ते तेच आहे याची खात्री करून घेणे हे तुमचे कर्तव्य आहे. तुम्हाला पॉलिसीचे नियम व अटी मान्य आहेत का हे पाहण्यासाठी तुम्हाला 15 दिवसांचा फ्री लुक कालावधी दिला जातो. तुम्हाला मान्य नसल्यास तुम्ही त्या कालावधीत पॉलिसी रद्द करण्यास सांगू शकता.

सर्व पॉलिसीजना फ्री लुक कालावधी असतो का?

सर, सर्व जीवन विमा पॉलिसीजमध्ये फ्री लुक कालावधीची तरतूद असते. त्याचप्रमाणे, तीन किंवा जास्त वर्षांची मुदत असलेल्या सर्व आरोग्य विमा पॉलिसीजना फ्री लुक कालावधीची तरतूद असते.

तुम्हाला तुमची विमा पॉलिसी मिळाल्याबरोबर लगेच ती वाचण्याचे लक्षात ठेवा आणि तुम्हाला जी हवी होती ती तिच पॉलिसी आहे का हे तपासून पहा.

रंजन प्रस्ताव प्रपत्र भरतो

रंजन पाशी तीन जीवन विमा पॉलिसीज असतात आणि एक मोटर विमा पॉलिसी असते. त्याला आरोग्य विमा संरक्षणाचे महत्त्व पटते आणि तो एक्सवायझेड कंपनीच्या एजन्टकडे जातो. त्याला प्रस्ताव प्रपत्र भरण्यासाठी दिले जाते. रंजनला पुर्वी कधी प्रस्ताव प्रपत्र भरल्याचे आठवत देखील नाही. नेहमी त्याच्या एजन्टने त्याला मदत केलेली असते.

मला हे प्रपत्र वाचायला आणि काही भरायला वेळ नाही. कृपया तुम्ही माझ्यासाठी ते भरा. फक्त कुठे स्वाक्षरी करायची ते मला सांगा... फॉर्म भरायचा म्हणजे खूप त्रास असतो.

पण सर, तुम्ही प्रस्ताव प्रपत्र स्वतः भरले पाहिजे. तुम्ही यातील प्रश्न काळजीपूर्वक वाचले पाहिजेत आणि सर्व उत्तरे खरी दिली पाहिजेत.

हे बघा तुम्ही याची का जबरदस्ती करता मला माहित नाही... मला आतापर्यंत कोणीही त्रास दिला नाही... कदाचित मी पुर्वीच्या एजन्टशी संपर्क साधायला हवा होता.

सर, एक क्षणभर विचार करा, फक्त कल्पना करा की तुम्हाला जे हवे होते त्याऐवजी मी येथे दिलेल्या प्रश्नांची चुकीची उत्तरे दिली किंवा चुकीच्या ठिकाणी खुणा केल्या... तर जेव्हा दावा करावा लागेल तेव्हा तुमचेच नुकसान होणार नाही का? चुकीची माहिती देणे म्हणजे खोटी माहिती देणे आणि त्यामुळे तुमचा दावा रद्द होऊ शकतो. पण तुम्ही जेव्हा प्रपत्र भराल तेव्हा मी तुमच्याबरोबर बसून तुम्हाला मार्गदर्शन करू शकतो.

मला पहिल्यांदाच कोणीतरी असा सल्ला दिला आहे आणि तुमचा प्रामाणिकपणा आणि काळजी घेण्याची वृत्ती यांचे मी कौतूक करतो. धन्यवाद! मी नक्की प्रपत्र वाचतो आणि आताच ते भरतो.

रंजन प्रस्ताव प्रपत्र भरतो आणि त्याच्या असे लक्षात येते की एजन्टला तिथे विचारलेला तपशिल माहित असण्याची शक्यता नव्हती. तो त्याच्यापाशी असलेल्या सर्व पॉलिसीजची प्रस्ताव प्रपत्र तपासून पाहण्याचे ठरवितो. त्याठिकाणी प्रश्नांच्या दिलेल्या उत्तरांबद्दल त्याला चिंता वाटते.

लक्षात ठेवा, तुम्ही तुमचे विम्याचे प्रस्ताव प्रपत्र स्वतःच भरले पाहिजे.

रंजनला परवानाधारक मध्यस्थासंबंधी माहिती मिळते

रंजनला सुटीच्या दिवशी त्याचा मित्र मोहन भेटतो

हॅलो मोहन, तुला एक चांगली बातमी सांगायची आहे की एका व्यावसायिकाने आज मला फोन केला आणि मला हवी असलेली एक जीवन विमा पॉलिसी आणि त्याचबरोबर स्कॉलरशिपसारखे काही फायदे देण्याचे वचन दिले. मला हा प्रस्ताव चांगला वाटला आणि मी तो स्वीकारण्याचा विचार करत आहे.

कोणीतरी म्हणजे काय 'रंजन'? तो परवानाधारक एजन्ट किंवा ब्रोकर आहे का हे तू तपासून पाहिलेस का?

नाही, पण मला हवी ती पॉलिसी मिळत असेल आणि काही अधिक फायदे होत असतील तर ते महत्वाचे आहे का?

होय, ते खूप महत्वाचे आहे... कारण तुम्ही फक्त इन्शुरन्स रेग्युलेटरी अँड डेव्हलपमेन्ट अथॉरिटी (आयआरडीए) ने परवाना दिलेल्या एजन्ट्स किंवा ब्रोकर्सबरोबरच व्यवहार केला पाहिजे आणि अजून विमा कायदा, 1938 च्या कलम 41 अंतर्गत प्रत्यक्ष किंवा अप्रत्यक्ष स्वरूपाची कोणतीही सूट देणे हा गुन्हा आहे आणि त्या कायदानुसार अशी सूट स्वीकारणे देखील गुन्हा आहे. एक कायदे पाळणारा नागरिक या नात्याने आपण अशा गोष्टींना भूलता कामा नये.

मी तुझ्याशी सहमत आहे मोहन. मला खरच तोंडाला पाणी सुटले होते.

रंजन, तू मध्यस्थासंबंधी अधिक माहितीसाठी आयआरडीएच्या कॅन्ड्युमर एज्युकेशन वेबसाईटला www.policyholder.gov.in येथे भेट दिलीच पाहिजे. ह्या वेबसाईटवर तुला विम्यासंबंधी अधिक माहिती देखील मिळू शकेल. पॉलिसीधारकांसाठी इंग्रजी, हिंदी आणि वेगवेगळ्या भारतीय भाषांमध्ये माहिती पुस्तिका देखील उपलब्ध आहेत.

माहिती दिल्याबद्दल धन्यवाद मोहन. मी नक्की वेबसाईट पाहीन.

फक्त परवानाधारक मध्यस्थांशी व्यवहार करा. फसव्या संपर्क साधणाऱ्या व्यक्तींपासून सावध रहा.

रंजनला सर्वेयरची माहिती मिळते

एकदा संध्याकाळी उशिरा सातत्याने वाढणाऱ्या ट्रॅफिकमध्ये रंजन वाट काढत होता एवढ्यात त्याला एक भयानक अनुभव येतो आणि एक लॉरी जंक्शनवर त्याच्या कारला पाठीमागून जोरात धडक देते. तो कसे तरी करून कार रस्त्याच्या कडेला करतो. सुदैवाने त्याच्या ग्लोव्ह कं पार्टमेंटमध्ये विमा कंपनीचा तपशिल असतो.

हॅलो सर, माझं नाव रंजन आणि माझ्यापाशी तुमच्या कंपनीची मोटर विमा पॉलिसी क्रमांक: 1234567 आहे. माझ्या कारचा रजिस्ट्रेशन क्रमांक एबीसी 1234 आहे आणि माझ्या कारला अपघात झाला आहे.

तुमची कार आता कोणत्या ठिकाणी आहे?

XYZ Insurance

मी रोड क्रमांक 5 वरच्या 4थ्या ट्रॅफिक जंक्शनवर आहे. मी सर्व्हिस सेन्टरला कार टोव करून नेण्याचा विचार करत आहे.

मी. रंजन मी तुम्हाला विनंती करतो की येथून कार हलवू नका. तुमची कार आणि नुकसानीची पाहणी करण्यासाठी एक सर्वेयर पाठवतो.

सर्वेयर? तो कोण असतो आणि तो ह्या संदर्भात काय करतो? मी फक्त तुमच्याशी व्यवहार करेन. मला कोणाही तिसऱ्या पक्षाशी व्यवहार करायचा नाही.

सर, विमा सर्वेयर ही अशी व्यक्ती असते जी वाहनाला किंवा विमा काढलेल्या इतर वस्तूंना झालेल्या नुकसानीचे मूल्यमापन करते. आम्ही नेमलेला सर्वेयर आमच्या वतीने तुमच्या कारचे सर्वेक्षण करेल आणि नुकसानीचा अंदाज करेल.

पण त्याची विश्वासार्हता काय आहे? तुम्ही तिसऱ्या पक्षाच्या अंदाजावर कसा विश्वास ठेवता? मला ह्या व्यवस्थेवर विश्वास वाटत नाही.

मी. रंजन मी तुम्हाला सांगू इच्छितो की इन्शुरन्स सर्वेयर हा परवानाधारक व्यावसायिक असतो ज्याला इन्शुरन्स रेग्युलेटरी अॅण्ड डेव्हलपमेंट अथॉरिटी (आयआरडीए) ने सर्वसाधारण विमा व्यवसायासाठी सर्वेयर आणि नुकसानीचे मूल्यापन करणारी व्यक्ती म्हणून काम करण्यासाठी परवाना दिलेला असतो. तुम्ही ह्यावर विश्वास ठेवू शकता की आम्ही नेमलेला सर्वेयर हा आयआरडीएचा परवानाधारक आहे. मी तुम्हाला त्याचा संपर्काचा तपशिल देतो... त्याच्यापाशी आमच्या कंपनीचे नेमणूक पत्र असेल.

ओ, बरं, मग ठिक आहे, मी त्याची अपघाताच्या ठिकाणी वाट पाहतो. तुमच्या तात्काळ सेवेबद्दल धन्यवाद.

लक्षात ठेवा, इन्शुरन्स सर्वेयर्स हे व्यावसायिक असतात आणि त्यांच्यापाशी सर्वेयर आणि लॉस अॅसेसर्स म्हणून काम करण्यासाठी आयआरडीएचा परवाना असतो. (परवाना देणे, व्यावसायिक आवश्यकता आणि आचार संहिता) नियम, 2000.

रंजन आता तांत्रिक बाबतीत तज्ञ होतो

रंजनला परदेशी कामानिमित्त जायचे असते आणि प्रवासाची आखणी करण्यात तो व्यग्र असतो. त्याची जाण्याची तारीख जशी जवळ येते तसे त्याचा चांगला मित्र मोहन त्याला त्याच्या प्रवास विमा योजनेबद्दल आठवण करून देतो. वेळ कमी असल्यामुळे रंजन वेबवरून पॉलिसीसाठी अर्ज करण्याचे ठरवितो.

राधा, मला भरपूर पॅकिंग करायचे आहे तेव्हा मला जरा वेबवर प्रवास विम्याची पॉलिसी शोधण्यास मदत करते का? जरा सर्च इंजिन पहा आणि मला जरा काही माहिती काढून दे.

ह्याठिकाणी खूप माहिती आहे रंजन. ही www.xyz.com वेबसाईट पहा. कित्येक प्रवास विमा पॉलिसीज देऊ करण्यात आल्या आहेत. आपल्याला फक्त निवड करावी लागेल!

अरे फ्रंटस्टिक, एखादी स्वस्तातली पहा आणि हे काम उरकून टाकू... एक सेकंद थांब... मी मोहनकडे चौकशी करतो.

अरे मोहन, राधा आणि मी वेबवर प्रवास विमा पॉलिसीची माहिती शोधत होतो... ह्याठिकाणी कित्येक विमा कंपन्यांच्या कित्येक वेबसाईट्स आहेत ज्या पॉलिसीज देऊ करतात. आम्ही अगदी चिंतेत पडलो आहोत कोणती निवडावी हे कळतच नाही.

तू ब्रोकरची वेबसाईट पहात आहेस का? कंपनीच्या नावात ब्रोकर असा शब्द आहे का?

नाही, मला नाही वाटत. कारण 'ब्रोकर' शब्द कोठेही दिसत नाही. कदाचित हे पोर्टल खास विमा पॉलिसीजची माहिती देण्यासाठी असेल.

रंजन, इन्शुरन्स रेग्युलेटरी अँड डेव्हलपमेंट अथॉरिटी (आयआरडीए) ने अशा पोर्टलच्या नोंदणीसंबंधी मार्गदर्शक नियम दिले आहेत. त्यांना वेब अॅग्रीगेटर्स म्हणतात. तू पहात असलेले कोणतेही पोर्टल आयआरडीए कडे नोंदविलेले असले पाहिजे. आयआरडीए कडे नोंदविलेल्या नसलेल्या पोर्टलवर पॉलिसीसाठी अर्ज करू नकोस.

लक्षात ठेवा, आयआरडीए ने परवाना दिलेले वेब अॅग्रीगेटर्सच फक्त वेगवेगळ्या विमा कंपन्यांनी देऊ केलेल्या विमा पॉलिसीजची माहिती देऊ शकतात.

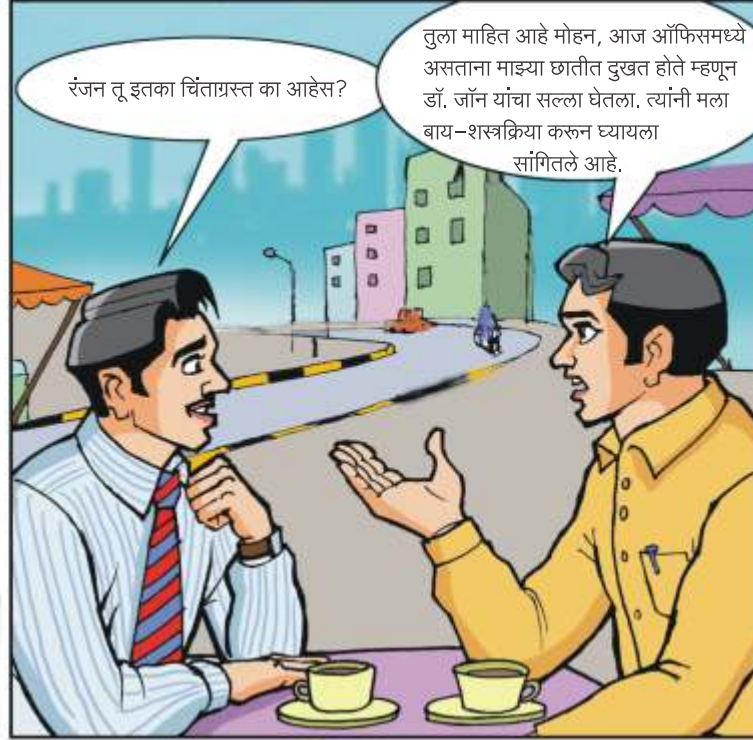

रंजनला कॅशलेस सेवेची माहिती मिळते

जीवनात आश्चर्याचे धक्के खूप असतात, कधीकधी ते वाईट असतात. कधीही मॉर्निंग वॉक न चुकविणारा माणूस, रंजनच्या कामावर असताना अचानक छातीत दुखू लागते. तो कार्डिओलॉजिस्टचा सल्ला घेतो ते अनेक ब्लॉक्स असल्यामुळे त्याला बाय-पास शस्त्रक्रिया करून घेण्याचा सल्ला देतात. तो मोहनला भेटायला जातो.

ह्या मालिकेविषयी

तुम्हाला सर्वसाधारण माहिती देण्यासाठी ह्या मालिकेची आखणी विमा विनियामक आणि विकास प्राधिकरण (आयआरडीए) द्वारा करण्यात आली आहे. ह्या ठिकाणी देण्यात आलेली कोणतीही माहिती विमा पॉलिसीच्या नियम व अटींऐवजी किंवा त्यावर अधिक नाहीत. पॉलिसी संबंधी ठराविक माहितीसाठी किंवा कोणत्याही अधिक माहितीसाठी कृपया परवानाधारक एजन्ट किंवा ब्रोकरशी किंवा आयआरडीएकडे नोंदणी केलेल्या विमा कंपनीशी संपर्क साधा.

विमा विनियामक आणि विकास प्राधिकरण

INSURANCE REGULATORY AND
DEVELOPMENT AUTHORITY

विम्यास प्रोत्साहन, वित्त व्यक्तीस संरक्षण.

डिस्क्लेमर

तुम्हाला अगदी संपूर्ण माहिती नव्हे तर सर्वसाधारण माहिती देणे हाच केवळ ह्या मालिकेचा उद्देश आहे. हा एक शैक्षणिक उपक्रम आहे आणि तुम्हाला कोणतीही कायदेशिर माहिती देणे हा याचा उद्देश नाही.

विमा हा विनंतीचा विषय आहे.